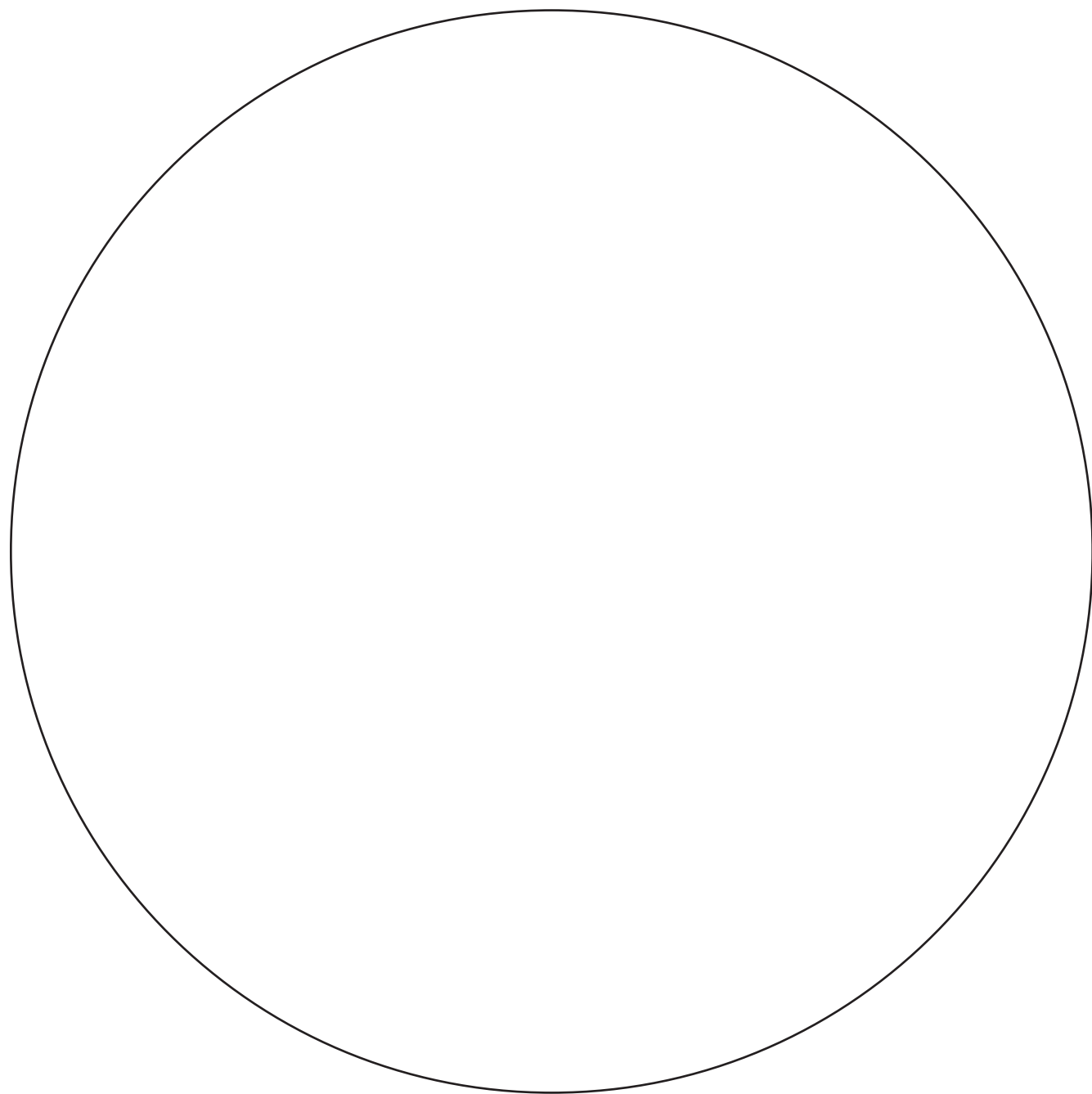

METODIKA ME & YOUR STORIES (MYS)

Ja a tvoje príbehy

LUDSKÉ PRÁVA A POTREBY

OBSAH

1. Prečo MYS?	5
2. Úvod do vzdelávania o ľudských právach	8
<i>Čo sú to ľudské práva?</i>	9
<i>Právo na vzdelávanie o ľudských právach</i>	10
<i>Vzdelávanie o ľudských právach a rozprávanie príbehov</i>	11
3. Rozprávanie príbehov a ľudské potreby	14
<i>Vzdelávacie potreby</i>	16
<i>Environmentálne potreby</i>	18
4. Aktivity	20
<i>Bitka o pomaranč</i>	21
<i>Slová, ktoré bolia</i>	25
<i>Telo poznania</i>	29
<i>Naše budúcnosti</i>	33
Záver	37
<i>Pravidlá bezpečnosti na internete</i>	37

I. PREČO MYS?

rámci projektu MYS sme presvedčení, že keď sa naučíme počúvať a premýšľať nad príbehmi členov našich blízkych komunít, v ktorých žijeme (v školách, v susedstve alebo v práci), ochotnejšie porozumieme príbehom ľudí, ktorých nepoznáme – ľudí, ktorí utekajú zo svojich domovov, ľudí iného vierovyznania, pôvodu, pohlavia, ľudí so zdravotným postihnutím alebo bez neho.

Byť otvorený a čeliť inakosti s rešpektom posilňuje a chráni našu demokraciu.

Dúfame, že aktivity projektu MYS prispievajú k transformácii našich vzdelávacích politík.

Budovanie demokracie si preto vyžaduje demokratické školy.

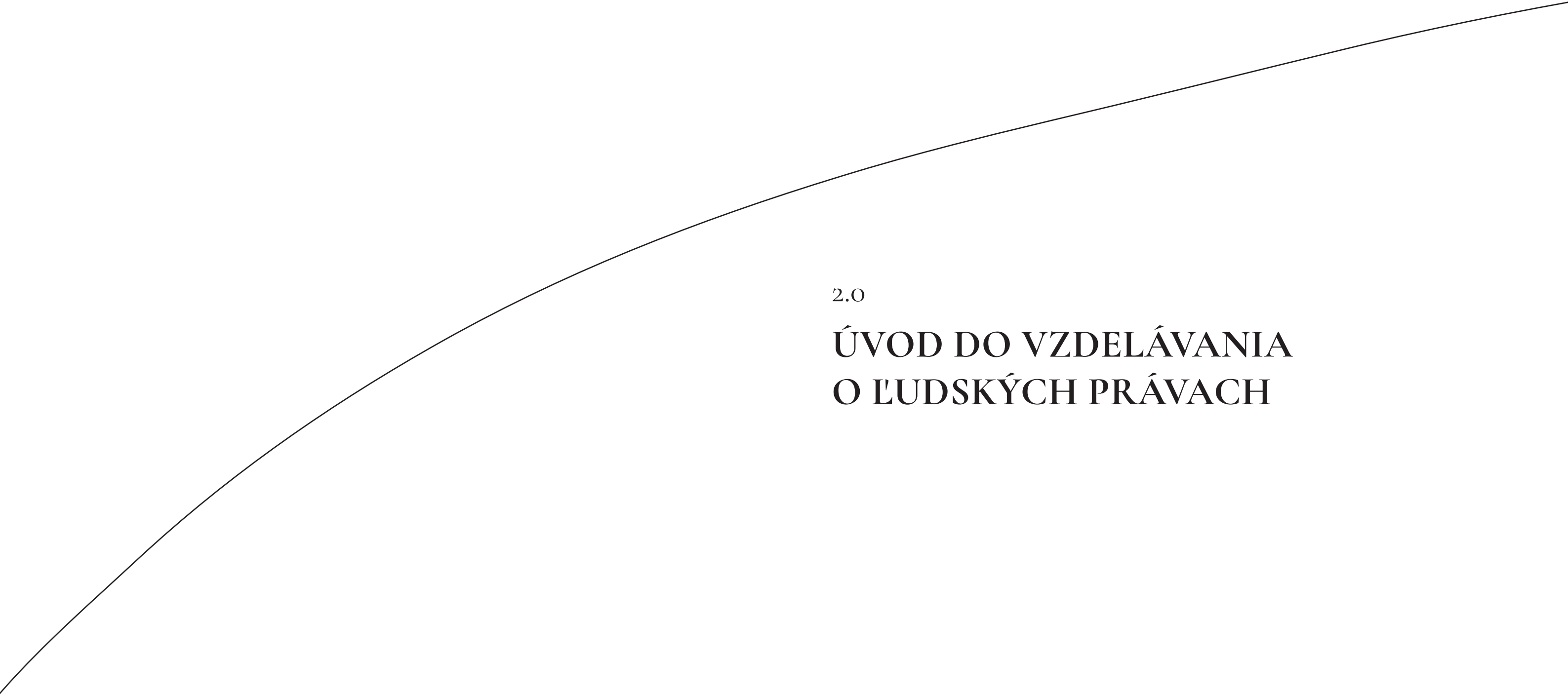
Demokratické školy sú inkluzívne školy, v ktorých je každý učiaci sa oceňovaný a rešpektovaný, kde všetky talenty a schopnosti majú svoje miesto a sú vnímané ako rovnocenné.

V rámci MYS sa angažujeme proti segregácii vo vzdelávaní, tak ako to definuje Dohovor OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím. Prispievame k vytvoreniu vzdelávacích priestorov, ktoré sú založené na spolupráci a nie na súťaži medzi žiakmi a žiačkami, kde je možné si vypočuť, zdieľať a vzájomne rešpektovať osobné príbehy každého príslušníka a každej príslušníčky danej komunity.

Rozprávanie, počúvanie, prerозprávanie a vzájomné porozumenie osobných príbehov by sa malo v školách stať každodenným cvičením. Je bežným javom, že spolužiaci a spolužiačky po rokoch strávených v rovnakej triede veľa nevedia o rodinách, záujmoch, snoch alebo potrebách, hrdinách, kultúre alebo svetonázore svojich spolužiakov a spolužiačok. A nepoznanie sa je zdrojom nedorozumení a predsudkov.

Cielom projektu MYS je poskytnúť škole predstavu a návod na transformáciu konkurenčných vzdelávacích priestorov na kolaboratívne komunity. Školy sú založené na individuálnom úspechu každého učiaceho sa tým, že ich zaraďujú do systému hodnotenia. Tradičná kultúra vzdelávania sleduje oceňovanie určitého typu žiakov a žiačok viac ako ostatných, bez ohľadu na rôznorodosť talentov a potenciálov, podmienok, v ktorých mladí ľudia vyrastajú, bez ohľadu na ich kognitívnu, fyzickú a emotívnu vybavenosť. Je teda pravdepodobné, že žiaci a žiačky tento systém klasifikácie prevezmú do svojho života bez toho, aby sa pozerali na bohatstvo každého jednotlivca nad rámec tradičného učebného výkonu. MYS podporuje rovnocenné vnímanie každého dieťaťa, každého človeka a umožňuje objavovať rozmanitosť zručností, talentov, potenciálov bez normatívneho označenia kvality individuálneho potenciálu.

*ochotnejšie porozumieme
príbehom ľudí, ktorých nepo-
známe; chráni našu demok-
raciu; budovanie demokracie
si preto vyžaduje demokra-
tické školy; inkluzívne školy;
rozprávanie, počúvanie,
perozprávanie a vzájomné
porozumenie; nepoznanie sa
je zdrojom nedorozumení
a predsudkov; konkurenč-
ných na kolaboratívne komu-
nity; rovnocenné vnímanie;
rozmanitosť zručností.*

2.0

ÚVOD DO VZDELÁVANIA O ĽUDSKÝCH PRÁVACH

2.1 Čo sú to ľudské práva?

Bolo to v roku 1948, keď sa medzinárodné spoločenstvo stretlo, aby sa dohodlo na kódexe práv, ktorý bude záväzný pre všetky štáty; tak vznikla Všeobecná deklarácia ľudských práv (VDLP). Od roku 1948 boli schválené ďalšie dokumenty o ľudských právach, napríklad Európsky dohovor o ľudských právach v roku 1950 a Dohovor o právach dieťaťa (DPD) z roku 1990 alebo Dohovor o právach osôb so zdravotným postihnutím (DPOZP) z roku 2006.

Ľudské práva odrážajú základné ľudské potreby; ustanovujú základné štandardy, bez ktorých nemôžu ľudia dôstojne žiť. Medzi príklady takýchto práv patria právo na nediskrimináciu, právo na život, sloboda prejavu, právo na manželstvo a rodinu a právo na vzdelanie.

Ľudské práva majú všetci ľudia rovnaké, sú univerzálne a platia navždy. To, že sú ľudské práva univerzálne, znamená, že sú rovnaké pre všetky ľudské bytosti v každej krajine.

Ľudské práva sú neodcudziteľné.

Znamená to, že ich nemôžeme stratiť, pretože sú spojené so samotnou skutočnosťou ľudskej existencie, sú neodmysliteľnou súčasťou všetkých ľudských bytostí. Za určitých okolností môžu byť niektoré z nich - aj keď nie všetky - pozastavené alebo obmedzené. Napríklad, ak je niekto uznaný vinným z trestného činu, môže mu byť odňatá sloboda; alebo v čase výnimočného stavu to môže vláda vyhlásiť verejne a potom sa odchýliť od niektorých práv, napríklad zavedením zákazu vychádzania, teda k obmedzeniu pohybu.

Ľudské práva sú nedeliteľné, vzájomne závislé a navzájom súvisia.

Tento bod hovorí o tom, že rôzne ľudské práva sú navzájom bytostne spojené a nemožno ich vnímať izolovane. Použitie jedného práva závisí od použitia mnohých ďalších práv a žiadne právo nie je dôležitejšie ako ostatné.

Ľudské práva sú univerzálne.

Ľudské práva platia rovnako pre všetkých ľudí na celom svete bez časového obmedzenia. Každý jednotlivec má právo využívať svoje ľudské práva bez rozdielu „rasy“ alebo etnického pôvodu, farby pleti, pohlavia, sexuálnej orientácie, zdravotného postihnutia, jazyka, náboženstva, politického alebo iného zmýšľania, národného alebo sociálneho pôvodu, miesta narodenia alebo iného postavenia.

2.2 Právo na vzdelávanie o ľudských právach

Právo na výchovu k ľudským právam je jedno zo základných ľudských práv. V článku 26 Všeobecnej deklarácie ľudských práv sa uvádza, že každý má právo na vzdelanie a že „vzdelávanie má smerovať k úplnému rozvoju ľudskej osobnosti a k posilneniu rešpektovania ľudských práv a základných slobôd. Podporuje porozumenie, toleranciu a priateľstvo medzi národmi, rasovými alebo náboženskými skupinami a činnosti krajín OSN by mali viesť k udržiavaniu mieru“.

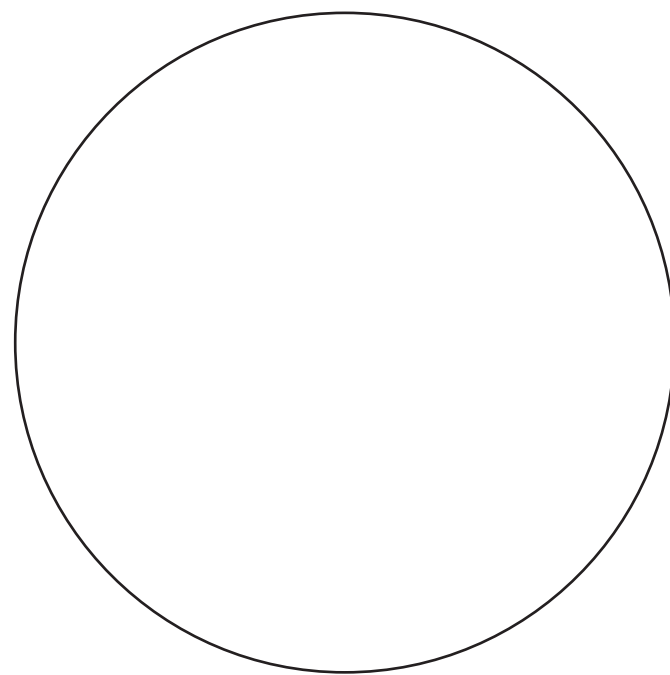
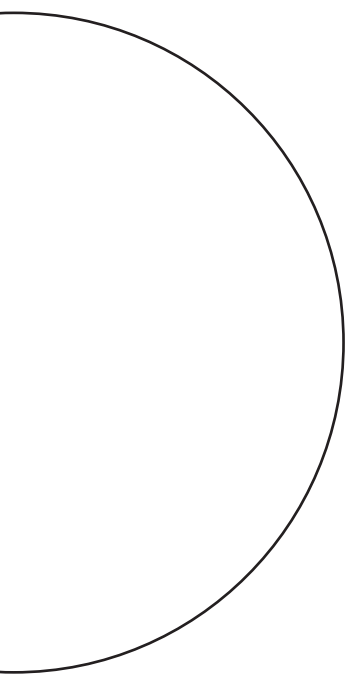
V článku 28 Dohovoru o právach dieťaťa sa uvádza, že „školská disciplína sa musí riadiť spôsobom zodpovedajúcim dôstojnosti dieťaťa. Výchova by mala smerovať k rozvoju osobnosti, talentu a schopností dieťaťa, k rešpektovaniu ľudských práv a základných slobôd, k zodpovednému životu v slobodnej spoločnosti, k porozumeniu, tolerancii a rovnosti, k rozvoju úcty k životnému prostrediu“.

2.3 Vzdelávanie o ľudských právach a rozprávanie príbehov

Rozhodli sme sa ponúknuť školám aktivity spojené s osobným životom každého žiaka a každej žiačky, ktoré sa zaoberajú jeho a jej hodnotami, vzťahmi, želaniami, snami, potrebami a záujmami. Nasledujúce cvičenia sa zameriavajú na výchovu k ľudským právam vo vašej škole a to upriamením pozornosti na jednotlivcov a ich príbehy. Zároveň majú tieto aktivity kapacitu umožniť žiakom a žiačkam pozeráť sa na nich inými perspektívami a porozumieť im, dozvedieť sa viac o empatii, pokúsiť sa vcítiť do kože ostatných.

Na konci týchto vyučovacích hodín teda máme všetci viac porozumenia a rešpektu jeden k druhému a sme ochotní bojovať nielen za svoje práva, ale vidíme ich vo vzájomnej závislosti s ľudskými právami ostatných. To nám umožňuje obhajovať práva všetkých členov rozmanitých spoločností, v ktorých žijeme.

Väčšina z týchto cvičení je prevzatá zo súboru aktivít publikovaných v COMPASS a Compasito – Príručky pre vzdelávanie v oblasti ľudských práv Európskej rady pre deti a mládež. Snažili sme sa však všetky tieto aktivity rozšíriť o inkluzívny rozmer, aby ste si uvedomili rozmanitosť talentov vo vašich triedach.

3.0

ROZPRÁVANIE PRÍBEHOV A ĽUDSKÉ POTREBY

3.1 Vzdelávacie potreby

Prístup MYS je založený na porozumení vzájomných potrieb v komunitách, v ktorých žijeme. Vzájomným zdieľaním svojich príbehov sa aj individuálne potreby stávajú pre ostatných viditeľnejšie a živšie. Aktivity v tejto časti rozprávania príbehov umožňujú žiakom a žiačkam podeliť sa o svoje potreby prostredníctvom príbehov, ktoré rozprávajú. MYS sa v rámci témy práva a potreby zameriava hlavne na potreby, ktoré v dnešnej dobe hrajú u žiakov/žiačok a pedagógov/pedagogičiek stále významnejšiu úlohu. Zvyšovanie informovanosti o základných potrebách je stabilnou súčasťou aktivít v tejto sekcii, okrem vzdelávacích a environmentálnych potrieb.

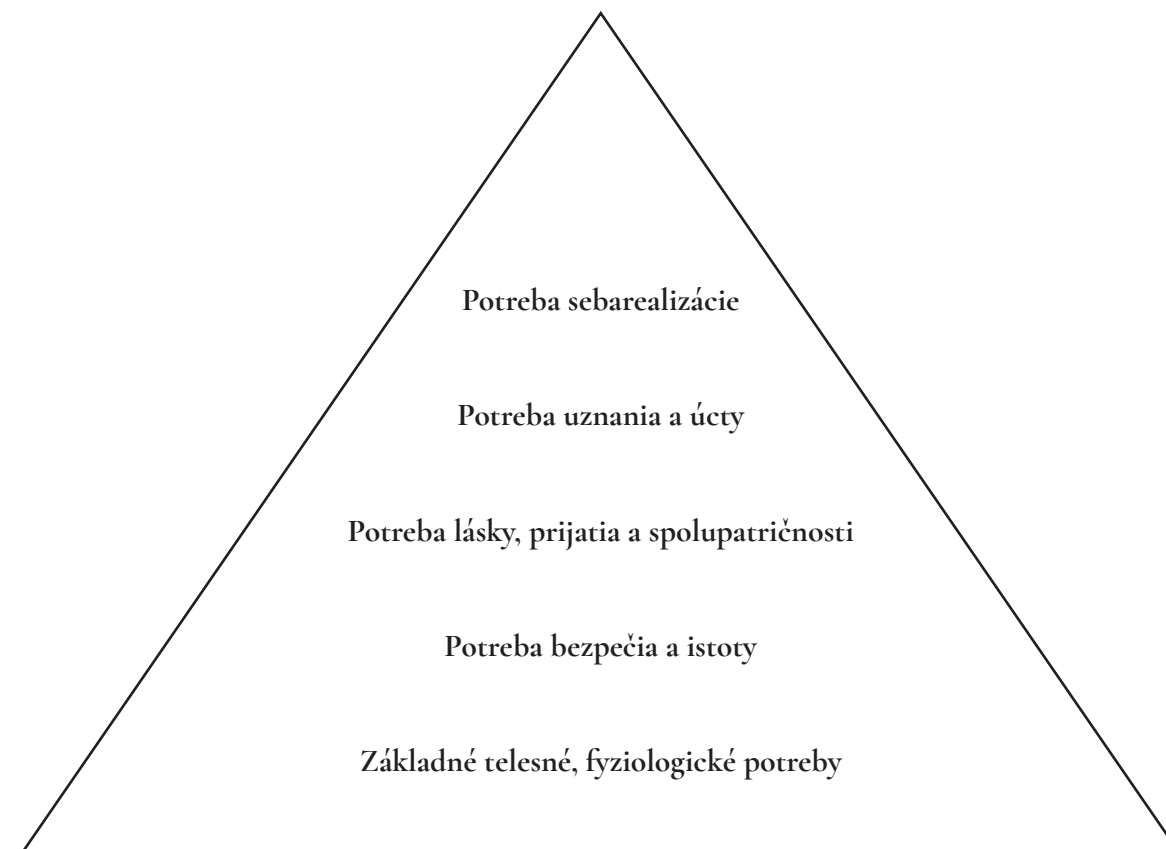
Vzdelávacie potreby sú individuálnymi potrebami každého žiaka a každej žiačky, ktoré musí škola spĺňať, aby každý žiak a každá žiačka mohli sledovať svoju individuálnu cestu vzdelávania. Učebné prostredie, ktoré vidí a zvažuje individuálne vzdelávacie potreby všetkých žiakov a žiačok, im umožňuje naplno rozvinúť ich vlastný a jedinečný potenciál, pomáha im objaviť ich vlastný a jedinečný talent, podporuje ich pri budovaní sebaúcty a sebadôvery. To si vyžaduje vzdelávacie priestory, ktoré sú podnetné a vychovávajú všetkých žiakov a žiačky, bez ohľadu na to, aké sú ich schopnosti, pôvod či sociálny status.

Naším cieľom pri výchove ľudských práv a potrieb je priniesť do tried také aktivity, ktoré poskytujú priestor na rôzne pohľady na schopnosti, posilniť rešpekt voči rôznym talentom a poskytnúť žiakom a žiačkam príležitosť podeliť sa o svoje názory, hovoriť o svojich potrebách a potenciáli a naučiť sa ich rešpektovať ako rovnocenných.

Maslowova hierarchia potrieb je najčastejšie zobrazovaná ako pyramída. Najnižšie úrovne pyramídy sú tvorené najzákladnejšími potrebami, kým najzložitejšie potreby sú na vrchole pyramídy.

Potreby na dne pyramídy sú základnými fyzickými požiadavkami vrátane potreby jedla, vody, spánku a tepla. Keď sú tieto potreby nižšej úrovne splnené, ľudia môžu prejsť na ďalšiu úroveň potrieb, ktorou je bezpečnosť a zabezpečenie. Postupným pohybom ľudí po pyramíde sú ich potreby psychologickéjšie a sociálnejšie. Fyzické potreby sú v prípade núdze sú tými prvými, ktoré musia ľudia zvažovať. Nasledujúca kapitola však ukazuje, že táto hierarchia nie je statická a ľudia majú svoju individuálnu hierarchiu potrieb, a táto sa taktiež v čase mení.

3.2 Environmentálne potreby

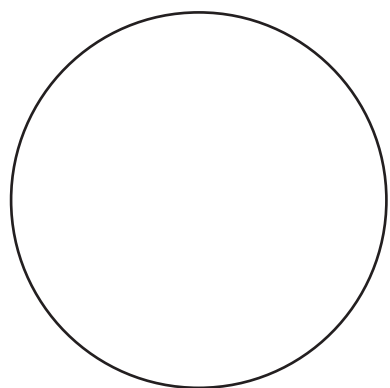
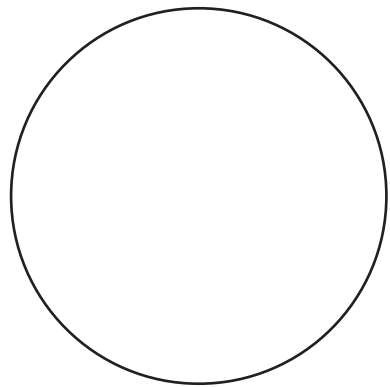
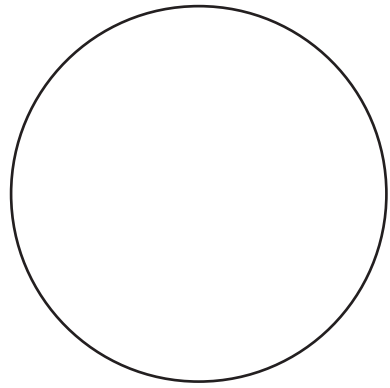
Maslowova hierarchia potrieb

Od leta 2018 sa klimatická kríza stala jednou z najdiskutovanejších tém medzi mladou generáciou. Vďaka švédskej aktivistke Grete Thunbergovej obrovské množstvo mladých ľudí na celom svete každý piatok štrajkovalo za klímu v rámci hnutia Piatky pre budúcnosť. Mladí a deti v rámci tejto platformy nechávajú počuť svoj hlas a vyzývajú na prijatie opatrení.

Environmentálne potreby sú veľmi úzko prepojené so základnými fyziologickými potrebami (pozri spodný riadok obrázka vyššie). Voda, prístrešie, jedlo, čerstvý vzduch - to sú skutočne prvky základných ľudských potrieb, ktoré sú zmenou klímy ohrozené.

Článok 25 Všeobecnej deklarácie ľudských práv (UDHR) toto právo definuje takto:
Každý má právo na životnú úroveň primeranú zdraviu a blahu seba a svojej rodiny vrátane jedla, oblečenia a bývania.

Klimatická zmena je téma, ktorej sa venuje mladá generácia a v školách si nachádza významný priestor. Metodika MYS preto otvára priestor na aktivity, v rámci ktorých je možné vyvinúť vzdelávací nástroj v boji proti klimatickým krízam a opatrenia, ktoré by mohol robiť každý z nás už na najnižšej úrovni.

4.0

AKTIVITY

4.1 Bitka o pomaranč

Ako dosiahnuť, aby vyhrali obe strany?

Téma:	Vzdelávanie o ľudských právach
Úroveň zložitosti:	jednoduchá
Aktivita:	súťaž skupín a diskusia
Trvanie:	20 minút
Veľkosť skupiny:	4 – 24 žiakov a žiačok
Zameranie aktivity:	Skupiny súťažia o získanie pomaranča a diskutujú tak, aby vyriešili vzniknutý konflikt.
Ciele aktivity:	Diskutovať o potrebe komunikácie v konfliktných situáciách, zamyslieť sa nad stratégiami riešenia konfliktu záujmov, reflektovať silu skupiny rovesníkov, spontánne vedenie a vernosť.
Príprava:	žiadna
Materiály:	jeden alebo dva pomaranče

Inštrukcie

- Oznámte študentom a študentkám, že si zahráte „hru o pomaranč“ a rozdelíte ich do dvoch skupín. Skupinu A požiadaajte, aby vyšla von a počkala na vás. Skupine B povedzte, že ich cieľom je získať pomaranč, pretože jeho dužinu potrebujú na výrobu pomarančovej šťavy.
- Vyjdite von a skupine A povedzte, že ich cieľom je získať pomaranč, pretože jeho kôru potrebujú na výrobu pomarančovej torty.
- Zhromaždite všetkých a požiadaajte ich, aby si posadali oproti sebe do dvoch radov. Skupina A bude teda sedieť oproti skupine B.
- Povedzte obom skupinám, že majú tri minúty na to, aby získali, čo potrebujú. Upozornite ich, že pri tom nesmú používať násilie. Umiestnite pomaranč do stredu medzi obe skupiny a začnite aktivitu slovom „Štart!“. Zvyčajne sa niekto načiahne a „uchmatne“ pomaranč, takže ho má jedna skupina. Niekedy sa skupiny snažia rokovať a rozdeliť pomaranč na polovicu. Inokedy k žiadnemu vyjednávaniu nedôjde. V niektorých prípadoch skupiny po chvíli zistia, že potrebujú rôzne časti ovocia a niekto ho ošúpe a rozdelí. Do diskusie medzi žiakmi a žiačkami počas aktivity žiadnym spôsobom nezasahujte.
- Po uplynutí troch minút ukončite aktivitu zvolaním „Stop!“ alebo „Čas vypršal!“.

Zhrnutie a hodnotenie

Diskutujte o aktivite a pýtajte sa napríklad tieto otázky:

- Podarilo sa vašej skupine pred uplynutím vyhradeného času získať to, čo ste chceli?
- Čo bolo cieľom vašej skupiny?
- Ako dopadol konflikt pre pomaranč?
- Akým spôsobom sa vám podarilo dospieť k výsledku?
- Prečo je dôležité, aby ľudia pri riešení problémov dokázali komunikovať?
- Mali by mať všetci rovnaké právo na dostupnosť k zdrojom a na napĺňanie svojich potrieb?
- Myslíte si, že ľudia medzi sebou počas konfliktov komunikujú? Prečo áno alebo prečo nie?
- Snažia sa ľudia počas konfliktov získať tú istú vec?
- Zažili ste už niekedy podobnú situáciu? Aký bol jej výsledok?
- Akú rolu hrala skupina, do ktorej si patril/patřila?
- Bol tam niekto, kto preberal rolu vodcu / lídra?
- Bolo tvou úlohou len sledovať svoju skupinu, alebo si mal/a priestor vyjadriť svoj názor?

Nápady na akciu

Pri väčšom počte učiacich sa vytvorte namiesto dvoch skupín štyri a nechajte prebiehať dve „bitky o pomaranč“ naraz. Žiakov a žiačky teda rozdeľte do dvoch skupín A a dvoch skupín B a dajte im rovnaké pokyny. Medzi každú dvojicu skupín umiestnite pomaranč a aktivitu začnite a ukončíte signálom spoločným pre všetky skupiny. Počas následnej záverečnej reflexie sa môžete venovať rozdielnym prístupom pri vyjednávaní a odlišným výsledkom konfliktov.

Tipy pre facilitátora

- Po uplynutí troch minút vezmite pomaranč (alebo jeho zvyšok) z dosahu detí, aby počas záverečnej reflexie aktivity zbytočne nepútal pozornosť.
- Do prebiehajúceho konfliktu zasiahnite iba vtedy, ak by došlo k eskalácii konfliktu či k prejavom násillia.

4.1 Slová, ktoré bolia

Ublížiť nám môžu nielen kamene a palice, ale aj slová!

Téma:	Výchova k ľudským právam
Úroveň zložitosti:	jednoduchá
Aktivita:	súťaž skupín a diskusia
Trvanie:	60 minút
Veľkosť skupiny:	akákoľvek
Zameranie aktivity:	Žiaci a žiačky dávajú príklady zraňujúceho jazyka a analyzujú jeho efekt a motív, pre ktorý sa niekedy používa.
Ciele aktivity:	Premýšľať o príčinách a dôsledkoch používania zraňujúceho jazyka. Porozumieť, prečo môžu ľudia na rôzne výrazy reagovať odlišne. Pochopiť obmedzenia slobody prejavu. Využívať schopnosť obrany voči zraňujúcemu jazyku v praxi.
Príprava:	žiadna
Materiály:	Napište znenie článku 19 Dohovoru o ľudských právach na štvorčekový papier alebo na tabuľu. Samolepiace poznámkové bloky alebo papierové prúžky, lepiaca páska, štvorčekový papier a fixky alebo tabuľa a krieda, kópia článku 19 Dohovoru o ľudských právach.

Inštrukcie

- Napište a prípadne nahlas prečítajte článok 19 Dohovoru o ľudských právach. Každý má právo na slobodu presvedčenia a prejavu; toto právo nepripúšťa, aby niekto trpel ujmu za svoje presvedčenie a zahrňuje právo vyhľadávať, prijímať a rozširovať informácie a myšlienky akýmkoľvek prostriedkami a bez ohľadu na hranice. Zdôraznite, že tento článok stanovuje právo dieťaťa na slobodu prejavu, avšak výslovne obmedzuje prejav, ktorý by mohol porušiť práva a povesť iných ľudí.
- Výrobte tabuľku (príklad je uvedený nižšie) so stĺpcami označujúcimi úroveň závažnosti slova alebo výrokov – od Žartovných / Hravých až po Mimoriadne zraňujúce / Ponižujúce. Požiadajte všetkých, nech postupne pripnú svoje prúžky na to miesto v tabuľke, kam podľa nich patria. Poprosťte ich, aby počas tejto časti aktivity nič nevraveli.
- Všetkých požiadajte, aby si v tichosti prezreli tabuľku. Niektoré slová sa budú zrejme vyskytovať viackrát a takmer vždy budú zaradené do rôznych kategórií závažnosti.

Začnite diskusiu o slobode prejavu a pýtajte sa tieto a podobné otázky:

- Mali by sme mať právo vždy povedať všetko, čo chceme?
- Mali by byť nejakým spôsobom obmedzené možnosti na vyjadrenie našich názorov a myšlienok?
- Aký druh jazyka porušuje práva iných ľudí?
- Aký druh jazyka poškodzuje povesť iných ľudí?

2. Povedzte žiakom a žiačkam, že v nasledujúcej aktivite sa budú zaoberať práve týmito otázkami.

3. Každému žiakovi a žiačke rozdajte prúžky papiera a požiadajte ich, nech napíšu zraňujúce výroky, ktoré ľudia hovoria o iných, prípadne prezývky, ktorými sa deti navzájom častujú. Každé takéto slovo alebo výrok by mal byť zaznamenaný na osobitnom papieri.

Žartovné / Hravé / Nezraňujúce
Mierne zraňujúce
Dost zraňujúce
Veľmi zraňujúce
Extrémne zraňujúce

Zhrnutie a hodnotenie

1. Keď si všetci opäť posadajú, pýtajte sa na ich postrehy, napríklad pomocou týchto otázok:

- a. Objavujú sa niektoré slová vo viacerých stĺpcoch?
- b. Prečo podľa vás niektorí považujú určité slovo za žartovné, ale iní ho považujú za zraňujúce alebo ponižujúce?
- c. Záleží na tom, akým spôsobom sa dané slovo alebo výrok vysloví alebo povie? Záleží na tom, kto ho povie?
- d. Prečo ľudia používajú takéto slová a výroky?
- e. Je ubližovanie iným ľuďom používaním nevyberaného a hanlivého jazyka istou formou násilia? Prečo?

2. Opýtajte sa triedy, či vedia medzi uvedenými zraňujúcimi slovami a výroky nájsť akékoľvek opakujúce sa vzory alebo kategórie. Napíšte na tabuľu jednotlivé kategórie, ktoré trieda dokáže identifikovať (napr. telesný vzhľad a spôsobilosti, duševné vlastnosti, sexualita, rodinný alebo etnický pôvod). Počas analýzy sa môžete pýtať nasledujúce otázky:

- a. Sú niektoré slová určené iba pre dievčatá? Sú niektoré slová určené iba pre chlapcov?
- b. Prečo patrí zraňujúci jazyk do týchto kategórií?
- c. V ktorých kategóriách sa nachádzajú najzraňujúcejšie slová?
- d. Čo z toho vyplýva?

3. Žiakov a žiačky požiadajte, aby zobrali prúžky papiera z prvej tabuľky a umiestnili ich do najvhodnejšej kategórie. V prípade potreby zriadte kategóriu s názvom „Iné“. Potom sa môžete pýtať nasledujúce otázky:

- a. V ktorých kategóriách sa nachádza najviac prúžkov? Viete to vysvetliť?
- b. Nachádzajú sa v určitých kategóriách tie najzraňujúcejšie slová?
- c. Na túto otázku nemusíte odpovedať nahlas, ale zamyslite sa nad ňou: Patria slová, ktoré sami používate, do niektorej z uvedených kategórií?
- d. Rozdelte triedu do menších skupín a každej skupine dajte niekoľko prúžkov so slovami, ktoré deti považujú za najzraňujúcejšie. Z každej skupiny požiadajte niekoho, aby prečítal alebo prečítala prvé slovo alebo výraz. Skupina by mala uznať, že je to naozaj zraňujúca poznámka a mala by diskutovať o tom, či by ľuďom malo byť dovolené rozprávať takéto veci, prípadne ako by sa na ne mohlo reagovať. Rovnakým spôsobom postupujte pri každom slove alebo výraze.

4. Skupiny požiadajte, aby opísali, k akým záverom dospeli počas skupinovej práce. Hľadajte vzťah medzi zraňujúcim jazykom a povinnosťami, ktoré vyplývajú z ľudských práv. Môžete sa pýtať nasledujúce otázky:

- a. Sú dospelí zodpovední za to, aby sa prestalo hovoriť zraňujúcim jazykom? Ak áno, prečo?
- b. Sú deti zodpovedné za to, aby samy prestali hovoriť zraňujúcim jazykom? Ak áno, prečo?
- c. Ako môžete pomôcť, aby sa prestalo hovoriť zraňujúcim jazykom?
- d. Má to význam? Prečo?
- e. Akým spôsobom porušuje zraňujúci jazyk ľudské práva?

4.3 Telo poznania

Nevedel som, ako veľa viem! Nevedel som, ako veľa vieš Ty!

Téma:	Vzdelávanie o ľudských právach
Úroveň zložitosti:	jednoduchá
Aktivita:	tvorba koláže a diskusia
Trvanie:	2 x 60 minút
Veľkosť skupiny:	4 – 30 žiakov a žiačok
Vek:	univerzálny
Ciele aktivity:	Žiaci a žiačky naplnia obrys tela vedomosťami a zručnosťami súvisiacimi s rôznymi časťami tela. Diskutujú o tom, ako tieto znalosti získať a čo sa stane, ak vám chýba príležitosť alebo právo učiť sa, alebo ak nie sú časti vášho tela vyvinuté tak, ako by väčšina očakávala. Objaviť schopnosti a znalosti seba i ostatných, zvýšiť povedomie o spôsoboch a zdroje vzdelávania, diskutovať o práve na vzdelanie, uvedomiť si existenciu inak nadaných ľudí.
Príprava:	žiadna
Materiály:	Veľké kusy papierových hárkov, fixky, časopisy na vystrihovanie obrázkov, nožnice, lepidlo a iný materiál na tvorbu koláží.

Inštrukcie

1. Vyučovacia hodina:

- a. Predstavte tému tým, že žiakom a žiačkam pripomeniete, že majú ľudské právo na to, aby sa mohli čo najviac učiť a rozvíjať. Poukážte na to, že už majú veľa znalostí a zručností, o ktorých pravdepodobne neuvažujú. Požiadajte ich, aby napríklad pomenovali niektoré veci, ktoré poznajú, no neovládali ich, keď boli mladší (napr. čítať, písať, počítat peniaze, určiť čas). Vysvetlite im, že táto aktivita sa zameriava na právo učiť sa a rozvíjať sa.
- b. Rozdeľte žiakov a žiačky do skupín po štyroch, dajte každej skupine list papiera, ktorý je dostatočne veľký na to, aby na ňom nakreslili obrys jedného či jednej z nich a materiály na výrobu koláže. Vysvetlite aktivitu:
 - Každá skupina nakreslí obrys osoby v životnej veľkosti.
 - Zamyslite sa nad tým, čo viete a čo dokážete urobiť najlepšie. Pri každej veci, ktorú poznáte alebo dokážete urobiť, si premyslite, ktorú časť tela na to potrebujete. Zahŕňte fyzické (napr. spev, jazda na bicykli), mentálne (napr. matematika, pamätanie si vtipov) a osobnostné schopnosti (napr. byť dobrým priateľom/priateľkou, držať tajomstvo).
 - Zviditeľnite tieto znalosti alebo schopnosti: nakreslite, namaľujte, napíšte alebo prilepte reprezentácie týchto vecí na časť tela, ktorú by ste použili. Ak ste napríklad dobrý vo futbale, môžete nakresliť futbalovú loptu na nohu (alebo hlavu?); ak dobre čítate, môžete si vystrihnúť knihu a umiestniť ju do blízkosti očí alebo hlavy; ak ste dobrý spevák/speváčka, môžete nakresliť noty vychádzajúce z úst postavy.
 - Myslite aj na ďalšie veci, ktoré poznáte a viete robiť, nielen na to, čo robíte najlepšie.

- 4. Nechajte žiakov a žiačky pracovať na tejto úlohe, kým ich postava nie je viac-menej úplne pokrytá kresbami / obrázkami / sloganmi atď.
 - 5. Požiadajte každú skupinu, aby „predstavila“ svoju „osobu“ ostatným a vysvetlila niektoré zo schopností a znalostí, ktoré do nej zahrnula. Pokiaľ je to možné, nechajte tieto figúrky na stene do nasledujúcej vyučovacej hodiny.
2. vyučovacia hodina:
- a. Požiadajte žiakov a žiačky, aby zhromaždili svoje figúrky a vrátili sa k svojim pôvodným malým skupinám. Dajte im tieto pokyny:
 - Znova sa zamyslite nad vedomosťami a schopnosťami, ktoré ste znázornili na svojej osobe. Ako ste získali tieto znalosti a schopnosti? Aké miesto alebo osoba, inštitúcia alebo situácia vám pomohli naučiť sa tieto veci? Napríklad: naučiť sa pliesť alebo hrať karty ste sa mohli od starého rodiča, možno ste sa naučili hru od kamarátov vo svojom okolí alebo ste sa o histórii svojej krajiny mohli dozvedieť v škole.
 - Keď ste si spomenuli, kde ste získali určité znalosti alebo zručnosti, nakreslite šípku od reprezentácie tejto zručnosti na okraj papiera a napíšte názov miesta, kde ste sa danú zručnosť naučili.
 - 2. Znova spojte žiakov a žiačky a požiadajte ich, aby celej skupine predstavili svoje výsledky. Vytvorte zoznam zdrojov vzdelávania, ako sú uvedené, a odškrtnite daný zdroj vždy, keď ho niekto vysloví.

Zhrnutie a hodnotenie

1. Zhrňte aktivitu tak, že položíte nasledujúce otázky:

- Bolo ľahké nájsť veci, ktoré dokážete?
- Sú medzi kolážami veľké rozdiely?
- Zabudli ste na koláži na nejakú dôležitú schopnosť?
- Pamätáte si, kde ste sa naučili každú jednu zručnosť / schopnosť?
- Naučili ste sa tieto zručnosti / schopnosti z jedného zdroja, od jednej osoby alebo na základe jednej skúsenosti?
- Prečo si myslíte, že sa od vás žiadalo, aby ste si pamätali, ako ste získali svoje znalosti alebo schopnosti?

2. Vzťahujte aktivitu k ľudským právam kladením otázok, ako sú tieto:

- Myslíte si, že sa všetci žiaci a žiačky môžu naučiť veci, ktoré ste uviedli? Prečo áno alebo prečo nie?
- Akých ľudí a inštitúcie potrebujú žiaci a žiačky, aby sa mohli učiť tieto veci?
- Sú niektorí ľudia a inštitúcie dôležitejší ako iní / iné (napr.: Je škola dôležitejšia ako športový klub)?
- Čo sa stane, ak niektoré z týchto zdrojov vzdelávania chýbajú?

Napríklad: Čo keby neexistovala škola? Ako sa môžu deti naučiť písať a čítať? Čo

sa stane, ak sa tieto zručnosti nenaučia? Je to dôležité? Ako to ovplyvní zvyšok ich života?

Napríklad: Čo keby ste sa nemali s kým hrať, nemali možnosť učiť sa od členov rodiny alebo od žiadnych mládežníckych skupín alebo klubov?

Napríklad: Čo ak škola odmietne niektorých žiakov/niektoré žiačky (so zdravotným postihnutím), a tie sa potom nemôžu zúčastňovať na školskom vyučovaní a na aktivitách v kluboch, ani hrať sa s inými?

- Spojili ste rôzne časti svojho tela s rôznymi vedomosťami a zručnosťami. Existuje v skupine spolužiak alebo spolužiačka so zdravotným postihnutím, ktorý/á nemôže používať túto časť tela? Existujú alternatívne spôsoby, ako robiť veci a učiť sa ich? Naučte sa od neho alebo od nej, ako rozvíjať ďalšie schopnosti! Porožprávajte sa o tom, ktoré úkony môžete vykonať veľmi dobre a ktoré nie.

- Poznáte niekoho, kto má obmedzené možnosti učiť sa? Ako si myslíte, že sa s týmto tento človek vyrovnáva? Je potrebné podporovať takeého človeka?

- Prečo si myslíte, že žiaci a žiačky majú ľudské právo učiť sa a rozvíjať sa?

Návrhy na pokračovanie

- Pripevnite koláže k stene, aby ich mohli všetci dobre vidieť.
- Povzbudzujte triedu, aby zvážili, ako by sa mohli vyrovnáť s postihnutím. Vyzvite všetkých, aby zvážili rovnakú skúsenosť očami troch rôznych žiakov/žiačok: s poruchou učenia, s chronickým ochorením a so stratou sluchu.

Nápady na akciu

- Pozvite niekoho s poruchou učenia alebo mimovládnu organizáciu zaoberajúcu sa touto cieľovou skupinou, aby so žiakmi a žiačkami prediskutovali rôznorodosť predispozícií vzdelávať sa a alternatívne stratégie učenia.
- Oboznámte žiakov a žiačky s konceptom učebných štýlov a zdôraznite, že existuje mnoho rôznych druhov inteligencie a spôsobov učenia sa. Povzbudzujte ich, aby definovali svoje vlastné učebné štýly a spôsoby, ktoré sú pre nich jednoduchšie alebo náročnejšie. Pokúste sa s nimi vyvinúť stratégie, ako sa navzájom pri učení podporovať.

Tipy pre facilitátora

- Túto aktivitu je možné realizovať aj vtedy, keď žiaci a žiačky pracujú na jednotlivých figurách alebo pracujú vo dvojiciach.
- Povzbudzujte žiakov a žiačky, aby svoju „osobu“ pomenovali a napísali jej meno do koláže, rovnako aj mená všetkých členov skupiny.
- Niektorí v triede môžu mať problém zapamätáť si, ako sa niečo naučili, najmä ak sa to naučili od osoby mimo systému formálneho vzdelávania. Pripomeňte im, že sa vo svojom živote veľa naučia jeden od druhého, ale aj od rodinných príslušníkov a ďalších dospelých. Pomôžte im pochopiť, že kontakt s inými žiakmi a žiačkami je dôležitým zdrojom učenia sa, čo postihnutému dieťaťu môže byť odopreté. Nie je potrebné pripisovať všetky zručnosti, ktoré žiaci a žiačky uviedli! Cieľom je umožniť rozpoznať dôležitosť mnohých zdrojov vzdelávania a rozvoja.
- V rámci zhrnutia pomôžte triede nadviazať spojenie medzi spôsobom, akým získali znalosti alebo zručnosti, a tým, čo sa stane, keď dieťa nemá prístup k edukatívnym zdrojom, inštitúciám, osobám alebo situáciám.
- Zdôraznite, že každý má rovnaké právo učiť sa, aj keď sa nemusí každý učiť rovnako.

4.4 Naše budúcnosti

Ako chceme žiť?

Téma:	Environmentálne potreby
Úroveň zložitosti:	jednoduchá
Aktivita:	Účastníci a účastníčky kreslia, uvažujú a diskutujú o svojich nádejach a obavách o budúcnosť svojej generácie.
Trvanie:	60 minút
Veľkosť skupiny:	malé skupiny po 4 až 5 učiacich sa
Zameranie aktivity:	Medzi riešené problémy patria: Environmentálne problémy postihujúce budúce generácie; ako miestny rozvoj vyhovuje alebo nespĺňa potreby miestnych ľudí; sily, ktoré poháňajú rozvoj.
Ciele aktivity:	Rozvíjanie porozumenia životu v komunite, s tým spojené práva a povinnosti, precvičovanie zručností otvorene diskutovať, pracovať v tíme a mať víziu, podporovanie zvedavosti a presvedčenia, že budúcnosť je v rukách každého mladého človeka a záleží na tom, čo robí.
Materiály:	Papier na koncepty a veľké listy papiera na konečný návrh, farby, štetce, ceruzky, perá a fixky, materiály na koláž, napríklad farebný papier, časopisy, vetvičky, ryža, fazuľa, odumreté listy, mušle, slamky na pitie, nožnice, lepidlo a lepiaca páska, obrázky a fotky mesta a susedstva, mapa miesta, kde sa aktivita koná (dobrovoľné).

Inštrukcie

1. Predstavte koncept zmeny v čase. Požiadajte žiakov a žiačky, aby sa zamysleli nad tým, ako vyzerali ich domovy a miestne ulice pred pár rokmi a ako sa zmenili. Boli niektoré z tried v škole vymalované alebo je tam nový nábytok? Existujú v okolí nejaké nové budovy, napríklad nákupné centrá, sídliská, cesty, parky alebo cyklotrasy?
2. Opýtajte sa ich, prečo sa tieto veci zmenili a kto rozhodoval o tom, čo by sa malo obnoviť a ako by sa to malo urobiť. Poskytovala napríklad konkrétna schéma bývania veľmi potrebné a lacné bývanie pre miestnych obyvateľov alebo to boli luxusné byty alebo prázdninové domy postavené ako investícia finančnej spoločnosti?
3. Stručne prediskutujte jeden alebo dva príklady: Kto ťažil z vývoja a ako? Čo by žiaci a žiačky robili, keby mali kontrolu?
4. Teraz vytvorte prepojenie s rozhodovaním, ktoré ovplyvní ostatných ľudí a ľudské práva. Myslia si žiaci a žiačky, že ľudské práva predstavujú užitočný rámec na rozhodovanie? Budú ľudské práva v budúcnosti viac alebo menej dôležité pre osoby s rozhodovacou právomocou? Prečo?
5. Povedzte skupine, že príležitosť je práve teraz! Toto je okamih, kedy môžu využiť šancu začať premýšľať a ovplyvňovať budúcnosť, ktorú môžu zmeniť.
6. Požiadajte žiakov/žiačky, aby sa zaradili do skupín po troch až štyroch.
7. Rozdajte papier a perá a požiadajte ich, aby navrhli alebo načrtli nápady pre svoje ideálne susedstvo/mesto budúcnosti. Majú voľnú ruku. Limitmi sú ich vlastná predstavivosť.
8. Keď každá skupina odsúhlasí návrh plánu, mali by ho preniesť na veľký list papiera a doplniť ho farbami a materiálmi na koláž.
9. Keď je práca hotová, požiadajte každú skupinu, aby predstavila svoj plán a povedala, odkiaľ čerpala nápady a ako ich rozvíjala. Po každej prezentácii si nechajte čas na krátke otázky a odpovede, ale všeobecnú diskusiu nechajte na záver.

Zhrnutie a hodnotenie

Začnite prehľadom, ako žiaci a žiačky spolupracovali vo svojich skupinách. Potom pokračujte v rozprávaní o tom, ako plány splnili alebo nesplnili potreby ľudí v oblasti zdravého životného prostredia.

- Cítil sa každý schopný zúčastniť sa a prispieť k práci? Ako rôzne skupiny najlepšie využili individuálny talent svojich členov?
- Aký to bol pocit dostať spätnú väzbu o svojich plánoch?
- Aký to bol pocit poskytnúť spätnú väzbu o plánoch iných?
- Boli by pripravení opustiť niektoré zo svojich ideálov, keby teraz museli navrhnúť plán jednej triedy alebo skupiny, ktorý by zodpovedal potrebám a ambíciám všetkých v triede alebo skupine?
- Zohľadnili plány ochranu životného prostredia, napríklad potrebu znížiť emisie oxidu uhličitého, využívať obnoviteľné a udržateľné zdroje a recyklovať?
- Užili si žiaci/žiačky pocit, že sú „architektmi svojej budúcnosti“? Veria, že sa tieto ideály môžu niekedy splniť? Prečo? Prečo nie?

- Veria, že dospelí by boli pripravení diskutovať o svojich plánoch? Prečo? Prečo nie?
- Aké bolo najväčšie prekvapenie v každom z plánov?
- Aké budú mať v budúcnosti občianske práva?
- Aké budú ich povinnosti občana v budúcnosti?
- Majú mladí ľudia vo vašej škole (klube alebo komunite) priestor rozprávať sa o vývoji spoločnosti v súčasnosti, ktorá sa ich priamo týka, alebo o vývoji vo všeobecnosti? Aké práva by si mohli nárokovať, aby im dali právo zúčastňovať sa na rozhodovacích procesoch?
- Aké príležitosti majú mladí ľudia vo všeobecnosti, aby ovplyvnili demokratické procesy, ktoré formujú ich život a budúcnosť?
- Aké druhy miestneho vybavenia sú potrebné na zabezpečenie práv každého na zdravie, odpočinok, voľný čas a kultúrny život?

Tipy pre facilitátora

Názov tejto aktivity je „Naše budúcnosti“. Zámerom použitia tejto aktivity je zdôrazniť, že budúcnosť nie je vopred určená, ale je skôr tým, čím si ju urobíme my sami. Preto existuje veľa možných budúcností a výzvou pre mladých ľudí je vybudovať budúcnosť, ktorá bude odrážať ich ideály a túžby.

Na posilnenie koncepcie zmeny možno budete chcieť ukázať staré obrázky o tom, ako miestna oblasť vyzerala pred desiatimi alebo dvadsiatimi rokmi. Môžete ich tiež požiadať, aby mysleli na globálne zmeny. Mali by sa napríklad zamyslieť nad tým, že pred tridsiatimi rokmi bol internet sci-fi, ale že o niekoľko rokov bude pripojenie na web v každej škole a knižnici na svete.

Ak si žiaci/žiačky nie sú istí/é, ako môže vyzeráť ich mesto v budúcnosti, môžete im pomôcť položením otázky:

- Kto tu bude žiť, ľudia tu narodení alebo prisťahovalci? Akého veku sa budú dožívať? Budú žiť v rodinách?
- Aký bude ich každodenný život? Kde budú nakupovať potraviny? Ako budú cestovať po okolí?

- Aký druh sociálnych služieb, ako sú nemocnice, zubári atď., budú potrebovať?
- Aké budú ich školy?
- Ako budú cestovať?
- Aké budú mať domy?
- Aký bude ich spoločenský život? Čo budú robiť vo svojom voľnom čase?
- Budú mať domáce zvieratá?
- Akú prácu budú ľudia vykonávať?
- Aký nový technologický vývoj môže nastať?
- Čo životné prostredie a príroda?

Toto cvičenie dáva učiacim sa základ na to, aby mohli naďalej pracovať na aktivitách aj v online priestore. Môžu si zvoliť médiá, ktoré radi používajú, na zdokumentovanie príbehov, ktoré povedali, vypočuli si, či prerozprávali. Môžu vytvoriť film, elektronickú knihu, obrázkovú online knihu, zachytiť rozhovor písomnou formou, napísať príbeh, vytvoriť stop motion video a mnoho iného. Dôležitá je práca v kolektíve, spoločná tvorba a spracovanie príbehov skupiny do rôznych formátov.

Záver

Pravidlá bezpečnosti na internete

Osobné príbehy vyrozprávané počas aktivít MYS je možné dokumentovať v multi-mediálnej forme. Použiť môžete programy a aplikácie, ako sú Padlet, AnswerGarden, Stop Motion či eBook Creator. O ich používaní a o ďalších cvičeniach a aktivitách pre vaše triedy sa dozviete v našej online MYS-Toolbox (skrinke nástrojov), čo je ľahko prístupná a použiteľná verejná webová stránka.

Časť „Multimedia Kit“ je spracovaná univerzálnou formou.
Prístup na ňu má ktokoľvek na tejto adrese:
<https://wiki.rixwiki.org/myssk/home>

Ak učiaci sa uvažujú o vytvorení a zverejnení svojich príbehov online (napríklad eKniha, eFotokniha, Video) a o ich zdieľaní na internete, oboznámte ich s nasledujúcimi pravidlami:

	Uvažuj e-bezpečne Chráň svoju identitu – nezdieľaj svoje osobné údaje, telefón, celé meno či adresu...
	Uvažuj s rešpektom Nezdieľaj veci v Tvojich príbehoch, ktoré ľudí urazia, zosmiešnia alebo ich rania.
	Mysli na súhlas Nikdy nezdieľajte fotografie iných ľudí bez ich súhlasu. Vždy požiadajte o povolenie - ak používate fotografie, texty alebo videá iných ľudí, musíte mať ich povolenie.

zdroj: RIX Research and Media University East London

Materiál je súčasťou voľne prístupnej zbierky aktivít a multimedialných pomôcok MYS-Toolbox, vytvorených v rámci projektu Erasmus+ “Me and Your Stories” na webovej stránke: <https://rixwiki.org/myssk/home>
Koordinujúci partner: atempo Graz/Rakúsko
604616 - EPP-I-2018-I-AT-EPPKA3-IPI-SOC-IN

Metodika Ja a tvoje príbehy (Me and Your Stories) je výstupom projektu Školy za demokraciu – rozvoj, profesionalizácia a advokácia.
Program Školy za demokraciu je podporený Nadáciou otvorenej spoločnosti v rámci programu Active Citizens Fund - Slovakia, ktorý je financovaný z Finančného mechanizmu EHP 2014-2021.

Metodika Ja a tvoje príbehy (Me and Your Stories) je interným metodickým materiálom vzdelávacieho programu Školy za demokraciu.

Kapitolu „Potreby a práva“ v rámci MYS-Toolbox vytvorila:
Stanislava Schenck, inclusion gUG - inclusive solutions, Nemecko

Preložil: Miroslav Ragač

Jazyková korektúra: Rado Kovács

Použité zdroje:

COMPASS, The Manual On Human Rights Education of the European Council

The European Commission support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents which reflects the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

